

Het Stichtingsbesluit in vertaling

De Staten van Groningen en Ommelanden groeten de lezer

De woorden en daden van juist de beste en wijste vorsten en landsbestuurders laten niets te raden over de vraag hoeveel waarde zij toekenden aan de studies van geleerdheid en de kennis die daaruit voortvloeit. Vooral de Spanjaard Alfonso, koning van Aragon, Sicilië, Sardinië en Napels springt hier in het oog, want hij overtrof al de koningen van zijn tijd in wijsheid. Om die reden kende men hem ook de bijnaam 'de wijze' toe. Hij gaf zich zelf met hart en ziel over aan de goede letteren wanneer de zware verplichtingen van zijn koningschap het toelieten, en genoot ervan om met kenners daarvan op te trekken. Daarom was hij tot in zijn ziel geraakt, toen hij eens hoorde dat één van de koningen van Spanje placht te zeggen dat het voorname en edele mannen niet betaamt geleerd te zijn en boeken in handen te nemen. Hij riep uit dat dit hem niet het geluid van een koning toescheen, maar van een rund. Ja zelfs bezwoer hij zeer plechtig dat hij, voor zover het hem aanging, liever zijn rijken, waarvan hij er vele had, wilde verliezen dan dat hij de letteren niet kende, waarvan zijn kennis bescheiden was. En in gesprek met Aeneas Silvius zei hij dat koningen die van geleerdheid verstoken zijn niet erg verschillen van gekroonde ezels. Hij placht te verzekeren dat hij van al zijn raadgevers de overledenen het meest waardeerde – daarmee doelend op boeken die wijs geschreven waren en waarvan hij zei dat ze hem zonder angst, gunstbejag en vleierij antwoord gaven en van advies dienden. En ook was Alfonso als koning zeker niet iemand die werkeloos of met de handen in zijn schoot neerzat, zich vermeiend in afzondering en rust, maar ten tijde van oorlog en vrede was hij voortdurend in beslag genomen door de belangrijkste zaken en meer dan eens heeft hij beide kanten van het lot ervaren. Hij bewees door in beide omstandigheden als het ware dezelfde gelaatsuitdrukkingen te bewaren hoe wijs, deugdzaam, standvastig en bescheiden van geest hij was.

En toch zijn er ook nu nog steeds mensen die zich zelf wijs toeschijnen, luid klappend voor hun eigen onwetendheid, terwijl ze van elk onderwijs verstoken zijn. Ze schamen zich niet te beweren dat de studie van de goede letteren nutteloos is, dat beschaving in de burgerlijke en kerkelijke maatschappij geheel en al overbodig is en dat allen die zich daaraan wijden, hun tijd en geld verspillen.

Wij echter zijn een geheel andere mening toegedaan en staan in deze aangelegenheid aan de zijde van de zeer wijze en grote koning. Want omdat er twee soorten krijgsdienst zijn, menen wij dat de staat, wil het haar goed gaan, uitgerust moet zijn met de kennis van beide, namelijk die van de wapenen en die van de geleerdheid – met die eerste om niet door de vijand te worden overweldigd, met deze laatste om niet aan onwetendheid en barbarij te bezwijken en ten onder te gaan. En naar ons oordeel moeten goede en verstandige bestuurders geen van beide soorten verwaarlozen. Nu heeft bovendien de oorlog plaats gemaakt voor vrede en is onze aandacht op de vakken van de vrede gericht.

Daarom namen wij – al veel eerder aangezet door de voorbeelden van anderen – als bewijs dat het vaderland ons werkelijk ter harte gaat, het besluit om hier bij ons ook de studies van de letteren, die behoren bij de tweede krijgsdienst, meer en meer aan te sporen. En met betrekking hiertoe hebben we besloten om in GRONINGEN, de moederstad van deze provincie, een illustere school of liever academie te openen. Wij willen dat daarin de drie zogenaamde hogere faculteiten van staatswege worden onderwezen: de theologie, de rechtsgeleerdheid en de medicijnen; voorts alle onderdelen van de filosofie, logica, ethica, fysica, geschiedenis, wiskundige vakken, de Griekse en Hebreeuwse taal, kortom deze dingen die gewoonlijk in andere openbare scholen of liever academies worden geleerd tegelijk met oefeningen in overeenstemmende disputaties.

En we zullen voor het onderwijs hierin en voor het leiden van deze disputaties met Gods genade professoren aanstellen, vermaard door hun kennis, voldoende in aantal, met een rijkelijk salaris geëerd en door vermaningen en weldaden opgewekt tot een zorgvuldige uitoefening van hun ambt. En we zullen ons er volledig voor inzetten dat het onze instelling op dit gebied aan niets ontbreekt. Ook zullen we de docenten en studenten op gelijke wijze rechten en privileges toekennen die passen bij de instelling en in overeenstemming zijn met het algemene welzijn, en we zullen in alle opzichten een doelmatige en zinvolle organisatie bieden. Ten slotte zullen we ons serieus ten doel stellen dat er goed gelet wordt op het laag houden van de kosten voor de studenten die zich hier zullen willen vestigen, en wel zo dat waar dit soort gunst en vrijgevigheid geldt, niemand met recht en verdienste nog iets meer van ons kan vragen. Eens hebben onze voorvaders, vrijgevege mannen, naar de maat van hun bezittingen met een gezindheid die weliswaar goed en religieus was maar verward en wankel door de duisternis van hun dwalingen, vermogens bijeengebracht voor monastieke oefenscholen. Wij zullen een goed deel daarvan aanwenden voor genoemde zaken en aan veel betere doeleinden besteden.

Wat ons uitnodigde en aanzette tot dit nuttige besluit voor zowel kerk als staat is, behalve dit gebleken vermogen om de kosten te dragen, ook de buitengewone gerieflijkheid van deze plaats die we kunnen beschouwen als van nature bestemd tot woonplaats van de Muzen. Want de bekoorlijke ligging ervan is vermaard, de lucht zuiver en heilzaam, de voedselvoorziening van elk soort overvloedig en gemakkelijk en er is een grote rijkdom aan gerieflijke gastverblijven en andere zaken die daarop betrekking hebben. Nu hebben we ook tot nut van die school, die we de onze noemen, tegen niet geringe kosten in de afgelopen maanden gehoorzalen en gebouwen ingericht. We houden ze in gereedheid in dat stadsdeel dat voor deze onderneming, voor deze oefenschool der Muzen, of liever werkplaats van geleerdheid het aller-geschiktst is, van al het lawaai van mensen en hun bezigheden afgescheiden en nauw verbonden met een zeer ruime en voortreffelijke kerk. Dit is in hoofdzaak ons besluit en voornemen. Wij hopen op het succes ervan met steun van de allerhoogste God. Diens glorie te dienen samen met het algemeen welzijn is wat wij het liefst willen. En van onze kant zullen wij in overeenstemming met onze middelen er voor zorgen dat er niets ontbreekt. Groningen, 14 juli in het jaar des Heren 1614, volgens de Juliaanse kalender.

Het begin van de oefeningen en werkzaamheden
wordt vastgesteld op het einde van de hondsdagen,
namelijk op 23 augustus volgens de Juliaanse kalender
onder de zegen van Christus, de Godmens.

In opdracht van de Staten, getekend
W. Meynardi, secretaris

Gedrukt te Groningen door de drukker Johannes Sassius, in het jaar 1614.

Vertaling: Zweder von Martels

Zie voor informatie over dit Stichtingsbesluit of 'Eeuwig (geldend) edict', zoals Ubbo Emmius, de eerste Rector, het betitelde: Zweder von Martels (red.), *'Oefenschool der Muzen, werkplaats der wetenschap'*. *De stichting van de Groninger Academie in 1614* (Hilversum, verschijningsdatum tweede helft juni 2014); zie verder ook p. 20-21 van ['Non scholae sed vitae'](#) over het Latijn aan de Rijksuniversiteit Groningen.